

Vlaams
Parlement

stuk **2021** (2012-2013) – Nr. 2
ingediend op 7 maart 2014 (2013-2014)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van de heren Björn Rzoska en Hermes Sanctorum

over een duurzame biogebaseerde economie
in Vlaanderen

Verslag

namens de Commissie voor Economie,
Economisch Overheidsinstrumentarium,
Innovatie, Wetenschapsbeleid, Werk en Sociale Economie
uitgebracht door mevrouw Martine Fournier

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden:

de heer Robrecht Bothuyne, mevrouw Martine Fournier, de heren Jan Laurys, Peter Van Rompuy;
de heren Frank Creyelman, Johan Deckmyn, Chris Janssens;
de dames Patricia Ceysens, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de dames Annick De Ridder, Goedele Vermeiren;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Björn Rzoska.

Plaatsvervangers:

de dames Sonja Claes, Kathleen Helsen, Griet Smaers, de heer Koen Van den Heuvel;
de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Katleen Martens, de heer Jan Penris;
de heer Egbert Lachaert, mevrouw Fientje Moerman;
mevrouw Kathleen Deckx, de heer Jurgen Vanlerberghe;
de dames Vera Celis, Helga Stevens;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Stukken in het dossier:

2021 (2012-2013) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving + Errata

INHOUD

I. Toelichting door de eerste indiener, de heer Björn Rzoska	4
1. De nieuwe biogebaseerde economie	4
2. Bewust kiezen voor een duurzaamheidsstrategie.....	4
3. Waar staan we in Vlaanderen?	5
4. Duurzaam kader	5
5. Vragen aan de Vlaamse Regering.....	6
II. Gedachtewisseling over het rapport van de interdepartementale werkgroep Bio-Economie ‘Bio-economie in Vlaanderen: visie, strategie en aanzet tot actieplan van de Vlaamse overheid voor een duurzame en competitieve bio-economie in 2030’	6
1. Uiteenzetting door mevrouw Monika Sormann	6
1.1. Belang van de bio-economie	6
1.2. Potentieel voor de Vlaamse economie?.....	7
1.3. Een Vlaamse strategie en actieplan	7
1.4. Het toekomstbeeld voor Vlaanderen.....	8
1.5. Vervolgtraject 2013-2015.....	9
2. Vragen van de leden.....	9
III. Bespreking conceptnota	11
Gebruikte afkortingen	14

Op 30 januari 2014 besprak de Commissie voor Economie, Economisch Overheidsinstrumentarium, Innovatie, Wetenschapsbeleid, Werk en Sociale Economie de conceptnota voor nieuwe regelgeving van de heren Björn Rzoska en Hermes Sanctorum over een duurzame biogebaseerde economie in Vlaanderen.

Naar aanleiding van de bespreking van de conceptnota werd ook een gedachtewisseling georganiseerd over het rapport van de interdepartementale werkgroep Bio-Economie ‘Bio-economie in Vlaanderen: visie, strategie en aanzet tot actieplan van de Vlaamse overheid voor een duurzame en competitieve bio-economie in 2030’ met:

- mevrouw Monika Sormann, beleidsmedewerker bij het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie;
- de heer Jan Kielemoes, afdelingshoofd Milieu-integratie en -subsidieën bij het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie;
- de heer Dirk Van Gijsegem, afdelingshoofd Monitoring en Studie bij het Departement Landbouw en Visserij.

I. TOELICHTING DOOR DE EERSTE INDIENER, DE HEER BJÖRN RZOSKA

Deze conceptnota werd ingediend omdat er in de biotechnologie en in de biogebaseerde economie heel wat beweegt, legt de heer *Björn Rzoska* uit. Het lid schetst dat er in Vlaanderen al toepassingen in de praktijk gebeuren en verwijst naar de Bio Base Europe Pilot Plant in Gent.

1. De nieuwe biogebaseerde economie

Doorheen de geschiedenis is er altijd productie van biomassa geweest en die is ook altijd in een aantal sectoren gebruikt als nevenproduct om bepaalde zaken te maken, bijvoorbeeld hout van de meubelindustrie. De conceptnota focust op het gebruik van biomassa – met uitsluiting van de voedingsindustrie – voor biogebaseerde materialen en biogebaseerde energie.

Het gebruik van biomassa voor energie is gekend, stelt de heer Rzoska, en hij vermeldt als voorbeeld Electrawinds. Een van de onderdelen daarvan is Biostoom, waarbij biomassa wordt gebruikt om energie te produceren. Het kan gaan om afval of biomassa, producten of grondstoffen die specifiek geteeld worden met het oog op energieproductie.

Biobrandstoffen zijn al aan de derde generatie toe. De eerste generatie werd gegenereerd met bestaande teelten zoals maïs, palmolie en suikerriet. Dergelijke toepassingen roepen maatschappelijke discussie op omdat ze in botsing komen met voedselproductie.

De tweede generatie biobrandstoffen vindt haar oorsprong in hout, oneetbare gedeelten van voedselgewassen en frituurolie. De derde generatie ontstaat uit het gebruik van algen. Die technologie staat evenwel nog onder druk omdat er meer energie en water nodig is voor de productie dan er opbrengst is.

In het kader van de biogebaseerde economie wordt een onderscheid gemaakt tussen groene, rode en witte biotechnologie, schetst het lid. De indieners van de conceptnota focussen op de witte biotechnologie, die de toepassing in de industrie behelst. De groene biotechnologie bevat onder andere de genetische manipulatie en de rode biotechnologie zit vervat in de farmaceutische sector.

2. Bewust kiezen voor een duurzaamheidsstrategie

Bewust kiezen voor een duurzaamheidsstrategie impliceert volgens de spreker dat biogebaseerd niet vanzelfsprekend ook duurzaam betekent. Vlaanderen heeft al inspanningen

geleverd: de ‘Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling’, Pact 2020 en het gemeenschappelijke advies van de Minaraad en de SALV. Heel wat van de criteria inzake duurzaamheid en duurzaamheidsstrategie liggen daarmee al vast, stelt het lid. Bedoeling van de indieners is om de biogebaseerde economie in te bedden in een ruimer transitiebeleid naar een groenere economie, die steeds minder gebruikmaakt van fossiele brandstoffen en alternatieven zoekt. Dan worden de bio-economie en de biogebaseerde economie een interessant domein.

In de conceptnota gaat men uit van een cascadesysteem op basis van de bestaande wetenschappelijke literatuur. De keuze voor biomassa voor de productie van bio-energie wordt als minder geschikt geklasseerd omdat ze minder eco-efficiënt blijkt. Op korte termijn kan er wel enige bio-energie gewonnen worden, maar op de lange termijn moet het de bedoeling zijn om biomassa vooral te gebruiken in toepassingen voor de productie van biomaterialen, bijvoorbeeld bioplastics, stelt de heer Rzoska.

3. Waar staan we in Vlaanderen?

In Vlaanderen beweegt er wel al wat, maar we bevinden ons volgens de heer Rzoska op een keerpunt. Er moeten duidelijke keuzes gemaakt worden zodra de biogebaseerde economie een vlucht neemt. Zeker van de volgende Vlaamse Regering wordt een duidelijke planmatige opstap naar een bio-economie verwacht. Er is nood aan een helder en duurzaam kader, zodat het draagvlak in de maatschappij zo groot mogelijk blijft en om conflicten met onder meer voedselproductie te vermijden. Het lid verwijst naar Nederland en de samenwerking met Vlaanderen. Het Platform Groene Grondstoffen is in Nederland al enkele jaren actief en heeft als het ware een groenboek voor de regering uitgeschreven voor een stapsgewijze evolutie naar een groene economie. Er zijn tevens groeipaden uitgezet om de chemische industrie te vergroenen, onder meer via biomassa. Het platform in Nederland wijst volgens de indieners alvast de richting die men in Vlaanderen moet volgen om te kunnen excelleren in de duurzame biogebaseerde economie.

De heer Rzoska ziet nog een gebrek aan strategie en visie over waar men heen wil. De focus ligt bij biomassa nog te veel op energieproductie.

De werkgroep Biogebaseerde Economie heeft in opdracht van de Vlaamse Regering een visie ontwikkeld en een aanzet gegeven tot actieplan. De auteurs van deze visie zitten in grote mate op dezelfde lijn als de conceptnota, meent de spreker.

Interessant om mee te nemen, vindt het lid dat er wel een aantal troefkaarten te vermelden zijn. Zo noemt hij het bedrijf Soetaert in de Gentse haven met de Bio Base Europe Pilot Plant. Het richt zich al op clustering van bedrijven, omdat afval van het ene bedrijf een grondstof voor het andere kan leveren. Het bedrijf werkt ook goed samen met Nederland. Bij twijfel aan het economische potentieel van biogebaseerde economie, verwijst de heer Rzoska naar de EWI-studie uit 2012, die de economische waarde evalueert. De prognose geeft alleen maar groei in het vooruitzicht, ook qua jobs. Alle studies tonen aan dat het grootste potentieel bij de ondersteuning van biogebaseerde industrie in de richting van biomaterialen zit. Vlaanderen beschikt zelf over een beperkte biomassa, door de beperkte teelten. Dat dwingt tot een cascadesysteem en duidelijke keuzes over wat er al dan niet gebruikt wordt aan teelten, resten of afval van teelten, stelt de heer Rzoska.

4. Duurzaam kader

Uitgangspunten voor het duurzaam kader beginnen bij de hiërarchie: voedselproductie moet steeds voorrang krijgen, en als er nieuwe teelten zijn of productie van biomassa is, moet dat binnen een ecologische scope gebeuren. Het gehanteerde cascadesysteem voor het duurzaam kader gaat uit van wat VITO ook al vastlegde in een studie. Daar ging men

uit van de cascade waarbij biomassa in eerste instantie voeding tot doel heeft, in tweede instantie diervoeders en dan pas worden de materialen, zoals afval uit bepaalde teelten, de basis voor bio-economie of biogebaseerde economie. Concreet geeft het lid het voorbeeld van de groene stengels van spruiten, die eventueel als bodemverbeteraar verwerkt worden. De Bio Base Europe pilootfabriek onderzoekt evenwel of er materiaal uit te halen is voor bioplastics. Ook met maïs wordt in die zin geëxperimenteerd. De cascade gaat zo verder naar beneden en eindigt met bio-energie, schetst het lid.

Een uitgebreid deel van de conceptnota handelt over duurzaamheidscriteria, licht de heer Rzoska toe. Ze hebben vooral met mensenrechten te maken vanwege de vaak internationale context. Er is nogal wat biomassatransport. Mensenrechten en voedselsoevereiniteit spelen daarin een rol. Ook biodiversiteit is een factor, die evenwel vanzelf versterkt wordt als de juiste keuzes gemaakt worden. Milieu- en energie-efficiëntie zijn de laatste cruciale factoren. Het gaat om de vier F's – Food, Feed, Fiber and Fuel – vat het lid samen.

De studie van VITO legt de nadruk vooral op duurzame teelten en gesloten kringlopen. Daarbij hoort behalve het clusteren van bedrijven ook het meervoudig toepassen van bepaalde teelten en onderdelen van gewassen, die telkens een andere toepassing hebben. In de eerste plaats gaat het om voedsel, vervolgens om de andere toepassingen.

5. Vragen aan de Vlaamse Regering

De indieners beogen met de conceptnota het debat over biogebaseerde economie ook in het parlement aan te zwengelen en de volgende Vlaamse Regering ertoe aan te zetten om een actieplan ter zake op te maken. De interdepartementale werkgroep heeft daartoe al een eerste aanzet gegeven. Voorts dringen de indieners erop aan dat er een eigen competentiepool wordt opgezet voor verder onderzoek rond biogebaseerde economie, en dat binnen een duidelijk duurzaamheidskader op basis van de ecologische cascade en het meervoudig gebruik, besluit het lid.

II. GEDACHTEWISSELING OVER HET RAPPORT VAN DE INTERDEPARTEMENTALE WERKGROEP BIO-ECONOMIE 'BIO-ECONOMIE IN VLAANDEREN: VISIE, STRATEGIE EN AANZET TOT ACTIEPLAN VAN DE VLAAMSE OVERHEID VOOR EEN DUURZAME EN COMPETITIEVE BIO-ECONOMIE IN 2030'

1. Uiteenzetting door mevrouw Monika Sormann

Mevrouw *Monika Sormann* stelt het strategisch plan en actieplan van de interdepartementale werkgroep Bio-Economie voor.

De spreker schetst vooreerst dat de interdepartementale werkgroep ervoor heeft geopteerd om het kader van de bio-economie te hanteren, waarin de biogebaseerde economie is ingebed, maar ook de landbouw en voedselproductie zijn in het concept ingesloten.

1.1. Belang van de bio-economie

Bio-economie is een pad naar een meer duurzame samenleving, oppert de spreker. De maatschappelijke uitdagingen vragen erom. Er is een coherent beleid nodig om de bio-economie ontwikkelingskansen te geven in de maatschappelijk gewenste richting. Zo is er sprake van duurzaamheidsaspecten, food versus fuel en andere problemen. Een duidelijk beleidskader daarvoor is onontbeerlijk, maakt mevrouw Sormann duidelijk.

De bio-economie biedt kansen voor de Vlaamse landbouw en de Vlaamse economie, zeker voor wat de inzet van grondstoffen betreft. Het gaat dan niet alleen om primaire bio-

massa, maar ook om nevenstromen en reststromen uit de voedingsnijverheid, de landbouwproductie en om afvalstromen, industriële stromen en dergelijke. Men wil inzetten op hoogwaardige toepassingen, aangezien Vlaanderen over te weinig grondstoffen beschikt om de behoefte te dekken voor bio-energie. Daarom wil de werkgroep de focus leggen op hoogwaardige toepassingen van biomaterialen en -chemicaliën.

1.2. *Potentieel voor de Vlaamse economie?*

Waarom is de bio-economie zo belangrijk voor Vlaanderen? Vlaanderen heeft volgens mevrouw Sormann een goede uitgangspositie met belangrijke sectoren zoals chemie, agro-food en energie die zeer efficiënt zijn. Er is een hoge kennisontwikkeling in de biotechnologie en een sterke logistieke sector in de havens ter ondersteuning van de bio-economie.

Uit de EWI-studie over de maximale waardecreatie van de biogebaseerde economie bleek dat in 2010 de sector goed was voor 1,5 percent van de Vlaamse brutomarge. Omgerekend naar enkel de industrie was dat zelfs bijna 9 percent. Het gaat om 0,8 percent van de totale tewerkstelling en 5,7 percent van de industriële tewerkstelling. Agro en voeding zijn niet inbegrepen in de cijfers omdat de studie gericht was op de biogebaseerde economie. Meer dan vijftig bedrijven zijn nu al bezig met biogebaseerde activiteiten, voornamelijk biomaterialen en biobrandstoffen. De spreker verwijst in dat kader naar CINBIOS, het platform voor industriële biotechnologie in Vlaanderen. De cijfers zijn exclusief vergisters, warmte- en biomassaproductanten, vult de spreker aan.

De werkgroep ziet grote mogelijkheden in de samenwerking met omringende landen en regio's, die soms al verder staan in de implementatie van een strategie of concepten voor bio-economie. Nederland, Nordrhein-Westfalen en Noord-Frankrijk worden als opties weerhouden.

Het verbouwen van nieuwe gewassen biedt eveneens potentieel, met name energiegewassen. Bovendien is er nood aan de diversificatie van afzetmarkten voor de landbouw. De valorisatie van nevenstromen is nog een andere optie met potentieel. De spreker erkent dat er nog vele uitdagingen zijn inzake onderzoek, innovatie en valorisatie, zeker als men streeft naar integrale waardenketens. Die omvatten het hele traject van de productie van biomassa over de bioraffinage tot het in de handel brengen van het eindproduct. Ultiem doel is een circulaire economie waarin afval niet langer bestaat. Alles wordt dan opnieuw als grondstof gebruikt. Dat is de aanzet voor de interdepartementale werkgroep om een visie en strategie te ontwikkelen, schetst mevrouw Sormann.

1.3. *Een Vlaamse strategie en actieplan*

De publicatie van de Europese strategie en het actieplan in februari 2012 en de publieke consultatie ter zake, vormden de aanleiding voor meer interdepartementale samenwerking. In maart 2012 gaf de Vlaamse Regering de opdracht om een interdepartementale werkgroep Bio-Economie te organiseren, met als deelnemende beleidsdomeinen EWI, LNE, LV, maar ook WSE, Onderwijs en de toebehorende agentschappen, zoals OVAM, VEA, ILVO en VITO. Hun opdracht luidde een visie te ontwikkelen en een aanzet tot actieplan op te maken voor een Vlaamse bio-economie.

In 2012 zijn er studies geraadpleegd en werden collega's uit Nederland en Duitsland uitgenodigd om hun aanpak te delen. In februari 2013 leverden de Minaraad en de SALV een omstandig advies, vooral over de biomassaproductie en een aantal randvoorwaarden, die mevrouw Sormann opsomt: het natuurkapitaal waarborgen als producent van biomassa, voedselzekerheid, klimaatdoelstellingen halen, beschikbaarheid van biomassa voor alle toepassingen op een gelijk niveau brengen en in de nodige beleidsonderbouwing voorzien.

In april 2013 is het eerste strategie-ontwerp aan een stakeholdersoverleg voorgelegd. In juni werd het aan de Vlaamse Regering voorgelegd. De reden voor de hele oefening is te verklaren vanuit het besef dat fossiele brandstoffen niet oneindig zijn en alsmaar duurder worden en het milieu in het gedrang komt. Hernieuwbare grondstoffen kunnen een antwoord bieden. Andere maatschappelijke uitdagingen zijn bevolkingsgroei, toenemende schaarste van grondstoffen, druk op ecosystemen en economische ontwikkeling.

De Vlaamse overheid wil faciliterend optreden en richting geven aan een duurzame en competitieve bio-economie, maar de actoren moeten de kansen inzake bio-economie grijpen en waarmaken. De burger moet ook leren om anders om te gaan met grondstoffen en recyclage en hergebruik als standaard accepteren.

1.4. *Het toekomstbeeld voor Vlaanderen*

De Europese strategie past in een transitieverhaal waarbij een efficiënte bio-economie vooropstaat. De verwijzing naar de cascade met voeding voorop, dan materialen en uiteindelijk energie keert terug.

De strategie omvat drie krachtige ambities, stelt mevrouw Sormann. Ten eerste wil Vlaanderen tegen 2030 bij de top behoren wat betreft meest competitieve bio-economieregio's van Europa. Ten tweede ambieert Vlaanderen in 2030 bij de Europese top inzake onderzoek en innovatie ter zake te horen. Tegen dat jaar wil Vlaanderen bovendien een van de duurzaamste bio-economieën realiseren.

Welke strategische doelstellingen en acties zijn opgenomen? Het actieplan is in opmaak, met acties op korte en lange termijn. Sommige activiteiten lopen al, verduidelijkt de spreker.

Een eerste strategische doelstelling behelst de ontwikkeling van een coherent Vlaams beleid dat een duurzame bio-economie ondersteunt en faciliteert. Er wordt een stakeholdersforum opgezet waar contact met stakeholders mogelijk wordt. De EU-strategie dient vertaald en opgevolgd te worden en de respectieve doelstellingen gehaald. Men wil zoveel mogelijk inzetten op bestaande beleidsinstrumenten voor de ontwikkeling van de bio-economie, met bijvoorbeeld het nieuwe industrieel beleid, FISCH, BIO BASE, iRG's, eco-innovatie enzovoort.

De tweede strategische doelstelling is Vlaanderen aan de top te brengen qua onderwijs en vorming, onderzoek en innovatie. Er moeten ter zake keuzes gemaakt worden om bestaande beleidsinstrumenten aan te wenden of nieuwe te ontwikkelen. Knelpunten zijn onder meer het level playing field tussen bio-energie en biomaterialen, cross-borderactiviteiten, bijvoorbeeld voor onderzoek, die financiering behoeven en de afstemming van opleidingen op de arbeidsmarkt. Bij opleiding gaat het niet alleen om universitaire onderzoekers, maar net zo goed om operatoren in piloot- en andere fabrieken, schetst mevrouw Sormann.

De derde strategische doelstelling behelst dat biomassa optimaal en duurzaam geproduceerd en gebruikt wordt over de hele waardeketen. Dat vraagt om de juiste criteria en het valoriseren van zijstromen.

De vierde strategische doelstelling gaat om het versterken van de markten en het concurrentievermogen van de bio-economische sectoren in Vlaanderen. In eerste instantie moeten daartoe de data in beeld gebracht worden: wat bestaat er aan biomassa, welke producten worden al gemaakt en hoe kan de link gelegd worden tussen een biomassaproductent, technologieleverancier en de kmo of industrie die de grondstoffen wil verwerken

tot een biogebaseerd product. Er wordt gedacht aan acties ten aanzien van kmo's en de samenwerking tussen de havens wordt cruciaal. Dat moet nog verder uitgewerkt worden, stipt mevrouw Sormann aan. Voorts is het van belang dat de consument een bewustwordingsproces doorloopt en verstandig met grondstoffen leert omspringen.

Een laatste strategische doelstelling houdt in dat Vlaanderen een belangrijke partner wil zijn in Europese en internationale samenwerkingsverbanden. Met Nederland is al een verregaande grensoverschrijdende samenwerking bezig over belemmerende regelgeving. Er is een inventaris opgemaakt en een eerste versie gaat binnenkort naar de minister-president en zijn evenknie in Nederland. De biomassastromen worden geïnventariseerd, men bekijkt wat waar geproduceerd wordt en wat over de grenzen heen getransporteerd wordt. Het is ook de bedoeling om samen op te treden ten aanzien van de EU. Er is heel wat financiering vanuit Europa mogelijk als er gezamenlijke projecten tot stand komen. Ook certificering situeert zich op dat niveau.

Met de stakeholders uit Nederland en Nordrhein-Westfalen wordt gewerkt aan een groene chemiecluster, een groot gebied van Rotterdam tot het Rijn-Ruhrgebied waar heel veel chemische activiteit aanwezig is.

1.5. Vervolgtraject 2013-2015

Het vervolgtraject richt zich op het verder uitdiepen van de acties die worden uitgeschreven. Vervolgens moeten ze worden opgestart en gemonitord. Men blijft de raakvlakken van de diverse beleidsdomeinen op elkaar afstemmen: energiebeleid, duurzaam materiaalgebruik en innovatiebeleid. Regelmatig overleg met stakeholders is onontbeerlijk en de werkgroep wil een aanspreekpunt zijn voor Vlaanderen inzake bio-economie, besluit mevrouw Sormann.

2. Vragen van de leden

Mevrouw *Güler Turan* ziet gelijkenissen tussen het actieplan van de interdepartementale werkgroep en de conceptnota. Ze stelt vast dat het om een kleine maar groeiende sector gaat. Hoe zit het met de groei in Vlaanderen in vergelijking met de rest van Europa en de wereld? Zit dat goed, of zijn er meer stimuli nodig?

Het bijeenbrengen van kennisinstellingen en bedrijven, het clusteren, is een ontwikkeling die in het kader van innovatie al aan de gang is. Gaat het inzake bio-economie om dezelfde kenniscentra en bedrijven? Of gaat het om andere instrumenten?

Staat er al een timing op het vooropgestelde actieplan? De opdracht ging uit van de huidige Vlaamse Regering. Wil men nog in deze legislatuur de oefening concretiseren?

Mevrouw *Lydia Peeters* stelt dat Groen in eerste instantie uitgaat van het cascadesysteem – voeding, voeder en materialen, dan bodemverbeterende middelen en pas op het einde energie – terwijl zijzelf ervan uitgaat dat er nood is aan hernieuwbare energiebronnen. Mevrouw Peeters wil horen of de interdepartementale werkgroep het ermee eens is dat energie de laatste prioriteit moet zijn.

Voorts sluit het lid zich aan bij de vraag over de groei.

De heer *Matthias Diependaele* vraagt zich af of er bij de aanzet tot strategie niet meer geconcretiseerd kan worden. Het lid begrijpt dat het de bedoeling is om acties verder te ontwikkelen op basis van de tekst. Driemaal aan de top staan, lijkt hem een mooi doel, maar hoe dat te bereiken, is nog niet duidelijk. De heer Diependaele mist vooral een dui-

delijke bedrijfsgerichte strategie, waarbij niet alleen de Vlaamse overheid bekijkt hoe bedrijven in het eigen project ingeschakeld kunnen worden, maar ook omgekeerd wordt ingeschat wat er leeft bij de bedrijven en hoe die input kan worden aangewend om de strategie op overheidsniveau verder uit te werken.

De bedrijfseconomische valorisatie is zeer moeilijk in de sector van de innovatie. Eenmaal er valorisatie optreedt, dan zijn er inkomsten en ligt financiering eenvoudiger. Tot zolang is financiering niet vanzelfsprekend. Is daarover nagedacht?

N-VA volgt de ontwikkelde internationale visie helemaal, zeker wat de cascade betreft, stelt het lid. Bio-economie kan de internationale voedselprijzen enorm beïnvloeden. Er is de laatste jaren ook een toenemende speculatie met voedingsmiddelen. Graan verandert gemiddeld tien keer van eigenaar vooraleer het geconsumeerd wordt. Dat mag niet de bedoeling zijn, stelt het lid. Het duurzaamheidsprincipe geniet de volle steun, want er mag geen invloed zijn op de voedselprijzen.

De heer *Jan Laurys* komt terug op de grensoverschrijdende samenwerking en de cluster-vorming. Werkt dat echt? Het lid kan zich voorstellen dat het juist om concurrentiegevoelige domeinen gaat waarin men voorsprong kan nemen.

De heer *Björn Rzoska* vraagt zich af of er ook met Wallonië contacten zijn. Daar beweegt er volgens het lid ook heel wat inzake biomassa.

De heer *Dirk Van Gijseghe* herhaalt dat volop aan het actieplan wordt gewerkt. Zo staat een actieplan Hernieuwbare Energie op stapel, dat in het najaar van 2014 moet voorliggen. Ook een nieuw actieplan rond organisch-biologische afvalstoffen is in de maak. Er wordt specifiek nagegaan hoeveel van die afvalstoffen er in Vlaanderen zijn en voor welke toepassingen ze gebruikt kunnen worden, rekening houdend met de cascade.

Ook rond belemmerende wetgeving wordt aan een actieplan gewerkt. Er wordt een inventaris opgemaakt van de respectieve wetgeving en de volgende regering kan dan daarmee verder. Bedrijven ondervinden wel degelijk problemen als ze iets willen opzetten in het kader van de bio-economie. Valorisatie is niet eenvoudig, maar daarvoor wacht de overheid, die ondersteunend en faciliterend optreedt, op initiatieven van de bedrijfsleiders.

Communicatie is een ander belangrijk aspect waarop wordt ingezet, zowel ten aanzien van het middenveld als het bedrijfsleven. Samen met het Agentschap Ondernemen denkt men daarbij aan een kleine roadshow om de specifieke ondersteunende maatregelen die het agentschap al voorziet, uit te leggen, specifiek voor de biogebaseerde bedrijven.

De acties worden uitgewerkt. Eind maart 2014 wil de werkgroep nog een laatste keer een overzicht en stand van zaken aan de Vlaamse Regering voorleggen, aldus de spreker.

De sector is klein maar groeit. Antwerpen heeft een grote chemiecluster en er zijn inspanningen om een groenechemiesector uit te bouwen. Zo bekijkt men of wat momenteel op basis van olie wordt geproduceerd op termijn niet kan op basis van de biomassaproducten. De voedingssector is evenzeer betrokken, stelt de spreker. Die heeft nevenstromen die soms worden hergebruikt, maar soms ook niet. Een nieuw businessmodel is een mogelijkheid. De energiesector is het meest gekend en staat het verst. Men hoopt vooral dat ook de volgende Vlaamse Regering de bio-economie naar waarde zal weten te schatten en dat de interdepartementale werkgroep kan voortwerken, besluit de heer Van Gijseghe.

De heer *Jan Kielemoes* legt uit dat er zoveel mogelijk zal worden ingezet op bestaande instrumenten. Dat getuigt van coherent beleid. Door de kennisuitwisseling tussen de diverse administraties van de Vlaamse overheid is er een enorm lerende ervaring die ook gedeeld en gelijklopend kan spelen met stakeholders. Er zal een stakeholderforum opgericht worden. Een voordeel is volgens de spreker dat er met administraties, kennisinstellingen, actoren zoals bedrijfsfederaties en ngo's, rond bio-economie ervaringen en kennis kunnen worden uitgewisseld.

Wat is opgenomen over de cascade, is een visie en strategie die gevolgd wordt door de hele Vlaamse overheid, dus ook EWI en VITO. De cascade is het uitgangsprincipe voor het omgaan met de problematiek, al wordt de behoefte aan bijkomend onderzoek ook erkend. Mevrouw *Monika Sormann* stelt dat energie inderdaad een belangrijke behoefte is, maar dat er al heel wat andere opties zijn om energie op te wekken: zonne-energie, windenergie, geothermische energie enzovoort. Het is zaak om in te zetten op een goede energiemix, zodat het niet nodig is om telkens terug te vallen op biomassa als energiebron. Het voordeel van biomassa is wel dat het eenvoudig kan worden opgeslagen, wat niet het geval is voor wind- en zonne-energie.

Het actieplan wil men nog met de huidige regering inzetten, maar de werkgroep hoopt ook bij het volgende regeerakkoord aan bod te komen met bio-economie.

De economische valorisatie blijft moeilijk, en het is de bedoeling om de voogdijminister te vragen om een financieringsinstrument voor demonstratieprojecten inzake inclusieve infrastructuur op te zetten. Er wordt ook bij IWT over nagedacht.

De grensoverschrijdende samenwerking werkt, aldus de spreker. Er zijn twee kringen: een administratieve en een in het veld. Vooral in de clustering met Nederland en Nordrhein-Westfalen blijkt er een sterke dynamiek om op korte termijn een roadmap te maken. Men werkt aan de profielschets van het gebied van Rotterdam tot Rijn-Ruhr. Het is de bedoeling dat de regio zich kan herbronnen tot groenechemiecluster die meer investeert in de biogebaseerde economie. De overheid treedt daarbij vooral op als facilitator.

Met Wallonië zijn er contacten, maar daar oppert men dat de regio nog niet zo ver staat. Er is wel een aanzet tot strategie en er wordt ook een interdepartementale werkgroep voor bio-economie opgericht.

Wat betreft de strategie ten aanzien van kmo's en bedrijven, is er een samenwerking opgestart tussen diverse actoren, bijvoorbeeld in het kader van een nieuw IWT-project rond Key Enabling Technologies of KET's. Een samenwerking tussen Essenscia, Ghent Bio-Economy Valley en CINBIOS ontwikkelt een roadmap voor de industriële biotechnologie. De sterk fluctuerende voedselprijzen zijn niet alleen een gevolg van de bio-economie, maar net zo goed van het mislukken van oogsten en dergelijke, stelt mevrouw Sormann nog.

III. BESPREKING CONCEPTNOTA

De heer *Matthias Diependaele* waardeert de inspanning van Groen om de conceptnota op te stellen. Het lid stelt dat zijn fractie zich kan vinden in de duurzaamheidsprincipes en de cascade, maar zich vragen stelt bij de financiering. Valorisatie kan een zeer lang traject vergen en de conceptnota voorziet dat de financiering integraal door de overheid zou moeten gebeuren. Innovatieprojecten moeten volgens de heer Diependaele subsidies en steun genieten, maar het volledige traject van innovatie en ontwikkeling naar valorisatie financieel opnemen, lijkt het lid een onhaalbare zaak. Niet alleen raakt men dan nooit ter bestemming, maar het financieringsbeleid zou te diffuus zijn en de middelen zouden niet efficiënt kunnen worden ingezet voor onderzoek en de vooropgestelde criteria.

De vraag die voor het lid altijd rijst, is of innovatie nodig is specifiek omwille van economische ontwikkeling of ook omwille van maatschappelijke uitdagingen. De heer Diependaele staat achter beide, maar stipt aan dat het instrumentarium ter ondersteuning dan in het betrokken beleidsdomein moet worden ondersteund en het economisch instrumentarium moet gericht zijn op pure economische ontwikkeling en groei. De conceptnota pleit ervoor om bepaalde projecten te ondersteunen die mogelijk niet economisch rendabel zijn. De financiering daarvoor dient volgens de heer Diependaele dus via andere kanalen te verlopen. De facto zal een samenwerking met het bedrijfsleven noodzakelijk zijn.

Ook mevrouw *Lydia Peeters* waardeert de inspanning die met de conceptnota is geleverd. Ze blijft het moeilijk hebben met de stelling dat de Vlaamse overheid vooralsnog te veel de kaart trekt van biomassagebruik met het oog op groene energie. Ongeveer de helft van de groene stroom is afkomstig uit biomassa, die als voordeel heeft dat men het gemakkelijk kan opslaan. Dat mag volgens het lid derhalve niet zonder meer geklasseerd worden, want er blijft dringend nood aan alternatieve energiebronnen. Het gebruik van biomassa voor de productie van houtpellets verbruikt inderdaad energie, maar dat geldt ook voor het maken van windturbines of zonnepanelen, merkt de spreker op. Het lid vindt derhalve de benadering van de conceptnota te eng.

Mevrouw *Martine Fournier* sluit zich bij de lovende woorden aan, maar stelt tegelijk dat de nota te weinig ingaat op water en nutriënten. Een biogebaseerde economie zal intelligent met water, en het meervoudig gebruik ervan, moeten omgaan. Dat laatste wordt volgens het lid alsmaar belangrijker. Hergebruik heeft minder nadelige gevolgen voor het milieu dan andere vormen van watervoorziening. Ook afvalwater is een bron van potentieel hoogwaardige biomaterialen. Dat mist het lid in de nota.

Nutriënten komen wel ter sprake, maar recuperatie nauwelijks, ondanks de toenemende vraag naar nutriënten door de groeiende wereldbevolking, wijzigende voedingspatronen en de vraag naar biomaterialen, waaronder biobrandstoffen. De druk is derhalve groot, ook op de beschikbaarheid en de kostprijs. Die elementen ontbreken in de conceptnota, aldus mevrouw Fournier.

De heer *Björn Rzoska* legt uit dat het niet de bedoeling is dat de overheid ook zwaar investeert in de valorisatie. Het gaat op zich vooral om het opschalen van bepaalde producties. In de nota wordt het voorbeeld gegeven van de Bio Base Pilot Plant in Gent. Iemand komt met een innovatieproject op een dood punt terecht qua valorisatie en dan probeert men daar de tussenschakel te zijn tussen dat kleinschalige innovatieve project en de opschaling richting een gezond businessmodel. Dat is het soort ondersteuning die men beoogt: het uitschakelen van de zogenaamde ‘valley-of-death’-tussenstap voor wie innovatief bezig is en de stap wil zetten naar een gezonde bedrijfsvoering.

De vraag van mevrouw Peeters vindt het lid terecht. Hij wijst erop dat in de nota het schema van VITO wordt gehanteerd. Er is geen sprake van uitschakeling, maar wel van vermindering. Op korte termijn is het aangewezen om de biomassa voor energievoorziening te gebruiken als overgang, maar zodra er voldoende andere toepassingen zijn, is het zinloos en zonde om deze minder efficiënte energietransitie door te zetten. Er wordt in de nota gevraagd om grondstoffen niet zomaar in een dergelijk proces in te schakelen. De mix fixeert qua groene energie nu te veel op biomassa, vinden de indieners.

Mevrouw Fournier kaart terecht een lacune in de conceptnota aan. De heer Rzoska vindt het een zeer boeiende invalshoek en stelt dat het winnen van energie uit afvalwater op zijn plaats is in de nota.

Patricia CEYSENS,
voorzitter

Martine FOURNIER,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
FISCH	Flanders Innovation Hub for Sustainable Chemistry
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
iRG	innovatieve regiegroep
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
kmo	kleine of middelgrote onderneming
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
LV	Landbouw en Visserij (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
ngo	niet-gouvernementele organisatie
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
VEA	Vlaams Energieagentschap
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
WSE	Werk en Sociale Economie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)